

Věc C-130/20

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

9. března 2020

Předkládající soud:

Juzgado de lo Social n.º 3 de Barcelona (Španělsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

4. března 2020

Žalobkyně:

YJ

Žalovaný:

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS)

Předmět původního řízení

Žaloba ve věci starobního důchodu podaná proti Instituto Nacional de la Seguridad Social (Národní úřad sociálního zabezpečení, Španělsko) a znějící na přiznání příspěvku z důvodu mateřství ve výši 10 % k přiznanému starobnímu důchodu.

Předmět a právní základ předběžné otázky

Předmětem žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce je určení, zda vyloučení žen, které dobrovolně odejdou do předčasného starobního důchodu – na rozdíl od žen, které do předčasného starobního důchodu neodcházejí nebo do něj odcházejí nedobrovolně – z nároku na příspěvek z důvodu mateřství je v souladu s ustanoveními unijního práva, která zaručují rovné zacházení v oblasti sociálního zabezpečení v tom nejširším slova smyslu, tedy pro muže a ženy, ale i pro ženy navzájem.

Předběžná otázka

„Lze takovou normu, jako je norma obsažená v čl. 60 odst. 4 Ley General de la Seguridad Social (obecný zákon o sociálním zabezpečení), jež ženy, které do starobního důchodu odcházejí dobrovolně – na rozdíl od žen, které sice do starobního důchodu odcházejí rovněž dobrovolně, ale při dosažení důchodového věku, nebo které odcházejí do předčasného starobního důchodu, ale z důvodu povahy pracovní činnosti vykonávané po dobu svého profesního života, z důvodu postižení, nebo proto, že pracovní činnost skončily před vznikem nároku na starobní důchod z důvodu, který j[im] nelze přičítat – vylučuje z nároku na příspěvek z důvodu mateřství, považovat za přímou diskriminaci ve smyslu směrnice 79/7?“

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

Listina základních práv Evropské unie: čl. 21 odst. 1 a čl. 34 odst. 1 ve spojení s čl. 157 odst. 4 SFEU

Směrnice Rady 79/7/EHS ze dne 19. prosince 1978 o postupném zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti sociálního zabezpečení: čl. 3 odst. 1 písm. a), čl. 4 odst. 1 a 2 a čl. 7 odst. 1 písm. a) a b)

Směrnice 2006/54/ES o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání: čl. 2 odst. 1 písm. b)

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 12. prosince 2019, Instituto Nacional de la Seguridad Social (C-450/18, EU:C:2019:1075): body 28, 30, 33, 37, 42, 44, 46 až 50, 57, 58, 60, 62, 63 a 65 a výrok

Rozsudek Soudního dvora ze dne 5. června 2018, Grupo Norte Facility (C-574/16, EU:C:2018:390): bod 46

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

1. Real Decreto Legislativo 8/2015, de 30 de octubre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General de la Seguridad Social (královské legislativní nařízení č. 8/2015 ze dne 30. října 2015, kterým se schvaluje přepracované znění zákona o sociálním zabezpečení)

Článek 60 | Příspěvek z důvodu mateřství k příspěvkovým důchodům ze systému sociálního zabezpečení

1. Ženám, které měly vlastní či osvojené děti a pobírají starobní, vdovský či trvalý invalidní příspěvkový důchod v kterémkoli režimu v rámci systému sociálního zabezpečení, se přiznává příspěvek k důchodu vzhledem k jejich demografickému přínosu do sociálního zabezpečení.

Uvedený příspěvek, který má pro všechny účely povahu příspěvkového veřejného důchodu, sestává z částky získané uplatněním příslušné procentní hodnoty, závislé na počtu dětí, na vyměřovací základ, a sice:

- a) v případě 2 dětí 5 %,
- b) v případě 3 dětí 10 % a
- c) v případě 4 či více dětí 15 %.

[...].

2. *Přesáhne-li částka původně přiznaného důchodu [nejvyšší] hranici [stanovenou zákonem] bez uplatnění příspěvku, nesmí být součet důchodu a příspěvku vyšší než uvedená hranice zvýšená o 50 % příslušného příspěvku.*

Obdobně platí, že dosáhne-li částka přiznaného důchodu [nejvyšší] hranici [stanovenou zákonem] s jen částečným uplatněním příspěvku, vzniká dotčené osobě nárok na dalších 50 % části příspěvku, o kterou je překročena nejvyšší hranice platná v příslušném okamžiku.

[...]

Vzniká-li nárok na důchod, k němuž je požadován příspěvek, sečtením dob pojištění získaných poměrným dílem se zřetelem k mezinárodní smlouvě, vypočítá se příspěvek z teoretického důchodu, na který by vznikl nárok, a na výslednou částku se uplatní příslušný poměr dob.

[...]

4. *Příspěvek k důchodu nepřísluší v případech odchodu do předčasného starobního důchodu z vlastní vůle dotčené osoby ani v případech odchodu do částečného důchodu [...].*

Příslušný příspěvek k důchodu se ovšem přizná v okamžiku přechodu z částečného do plného starobního důchodu po dosažení potřebného důchodového věku.

[...]

Usnesení Tribunal Constitucional (Ústavní soud, Španělsko) č. 114/18, ze dne 16. října 2018 (ECLI:ES:TC:2018:114A)

Tímto usnesením se zamítá návrh na prohlášení protiústavnosti podaný Juzgado de lo Social (pro věci pracovněprávní a sociální), protože „z hlediska příspěvku k důchodu, kterého účelem je poskytnout náhradu matkám, jejichž doba pojištění byla nedobrovolně a z důvodů vyjmenovaných v článku 207 LGSS zkrácena, má rozdíl zavedený zákonodárcem v čl. 60 odst. 4 LGSS objektivní a rozumné odůvodnění [...], neboť odchod do předčasného důchodu zkracuje dobu přispívání

do systému a prodlužuje dobu požívání důchodu, takže je logické, že zákonodárce zavedl předpisy odrazující od něj“.

Stručné shrnutí skutkového stavu a původního řízení

- 1 Paní YJ, narozená v roce 1954, požádala o starobní důchod dne 2. prosince 2017; dne 11. prosince 2017 bylo vydáno rozhodnutí, kterým se jí přiznává důchod z výpočtového základu 2 954,05 eura měsíčně, přičemž procentní sazba důchodu je 86 % z nejvyšší částky výše důchodu 2 573,70 eura měsíčně, neboť za každé čtvrtletí předcházející jejímu důchodovému věku byla snížena o 0,50 %, takže její důchod byl stanoven na 2 470,75 eura měsíčně s účinky od 4. prosince 2017.
- 2 Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně správní stížnost, ve které uvedla, že má nárok na příspěvek k důchodu z důvodu mateřství, protože měla 3 děti, takže její důchod měl být zvýšen o 10 %. Žalovaný rozhodnutím ze dne 9. května 2018 stížní nároky YJ zamítl, a tak YJ podala žalobu, kterou se domáhá přiznání příspěvku z důvodu mateřství, jenž je v současnosti upravený v článku 60 Ley General de la Seguridad Social (obecný zákon o sociálním zabezpečení, dále jen „LGSS“) a spočívá v navýšení dávky vyplácené ženám, které pobírají trvalý invalidní důchod, starobní důchod či vdovský důchod, pokud mají 2 či více dětí, o 5 až 15 %.

Základní argumenty účastníků původního řízení

Stanovisko a tvrzení žalobkyně

- 3 Žalobkyně namítá, že odůvodnění příspěvku tak, jak jej koncipoval zákonodárce, vede k diskriminaci žen, které do systému sociálního zabezpečení skutečně přispěly a které z důvodu, že do předčasného starobního důchodu odcházejí dobrovolně, nemohou být příjemkyněmi příspěvku, na rozdíl od žen, které do starobního důchodu odcházejí se 100% důchodem, a to i s důchodem v nejvyšší částce jeho výše, a od vdov, u kterých se neposuzuje průběh jejich profesního života a nárok na příspěvek se přiznává z titulu pojistného odváděného jejich manželem nebo jinou osobou, od které se pozůstalostní nárok odvozuje.
- 4 K usnesení Tribunal Constitucional (Ústavní soud) č.114/18 žalobkyně poznamenává, že jedno z odlišných stanovisek k němu vychází z toho, že při výkladu právních předpisů musí převážít hledisko genderové rovnosti, takže když na základě zdánlivě neutrálních norem vznikají nespravedlivé situace narušující právo na rovné zacházení, potažmo situace zastřené či nepřímé diskriminace, musí být Ústava vykládána způsobem přesahujícím doslovný obsah.
- 5 Dále uvádí, že aktuální úprava obsažená v článku 60 LGSS je v rozporu s unijním právem, protože neodpovídá účelu, za kterým byla vypracována v reakci na doporučení Evropské komise, Parlamentu a Rady k odstranění rozdílu ve výši veřejných důchodů žen a mužů. V této souvislosti poukazuje na čl. 21 odst. 1 a

čl. 34 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie, které spojuje s čl. 157 odst. 4 SFEU.

- 6 Z toho žalobkyně dovozuje, že dochází k nerovnému zacházení se ženami, které jsou matkami dvou či více dětí, jen v závislosti na variantě jejich odchodu do starobního důchodu, a to navzdory právní normě, která svůj účel prezentuje jako poskytnutí náhrady za demografický přínos, který je stejný u všech pracovníc.
- 7 Položení předběžné otázky je nakloněna a konkrétně poukazuje na čl. 2 odst. 1 písm. b) směrnice 2006/54/ES o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání v tom smyslu, že se jedná o nepřímou diskriminaci na základě pohlaví, neboť vznikají neodůvodněné a nepřiměřené rozdíly mezi ženami při odchodu do starobního důchodu. Odkazuje na bod 46 rozsudku SDEU ze dne 5. června 2018 (věc C-574/16), podle kterého zásada zákazu diskriminace vyžaduje, aby se srovnatelnými situacemi nebylo zacházeno odlišně.

Stanovisko a tvrzení žalovaného

- 8 INSS zamítl přiznání příspěvku z důvodu mateřství ve správním řízení na základě toho, že podle čl. 60 odst. 4 [LGSS] nepřísluší uvedený příspěvek k důchodu v případech odchodu do předčasného starobního důchodu z vlastní vůle dotčené osoby.
- 9 Tvrdí, že účelem nepřiznávání příspěvku z důvodu mateřství u dobrovolných odchodů do starobního důchodu (dobrovolný odchod do předčasného starobního důchodu a odchod do částečného starobního důchodu) je zabránit podporování zaměstnavatelů nebo samotných dotčených osob v tom, aby do předčasného starobního důchodu odcházeli pracovníci s výpočtovými základy vyššími, než je nejvyšší částka výše důchodu, s cílem nebyt penalizováni redukčními koeficienty absorbovanými výpočtovým základem.
- 10 Kromě toho žalovaný vyjadřuje svůj nesouhlas s položením předběžné otázky, protože čl. 157 odst. 4 SFEU se na spornou otázku nevztahuje, jelikož v žalobě není namítána diskriminace na základě pohlaví vyplývající z nepřiměřenosti zpochybňované zákonné úpravy, ale jedná se o možné porušení rovnosti dvou osob ženského pohlaví před zákonem s ohledem na výši starobního důchodu v situaci, kdy odchod do starobního důvodu probíhá za různých podmínek.
- 11 Žalovaný se dále ztotožňuje s argumentací obsaženou v usnesení Tribunal Constitucional (Ústavní soud) – podle které v této věci nejde o případ diskriminace, nýbrž o porušení rovnosti před zákonem – i s širokým prostorem pro uvážení, jímž zákonodárce disponuje pro účely upravení dávek ze systému sociálního zabezpečení.
- 12 Konečně tvrdí, že opatření pozitivní diskriminace podle čl. 157 odst. 4 SFEU spadají do roviny skutečné rovnosti, na rozdíl od zákazu diskriminace, který se pohybuje v rovině formální rovnosti, a že SDEU k nim uvedl, že nezahrnují

nadměrně diskriminační zacházení s muži ve srovnání se ženami, aniž se zabýval otázkou, zda je jejich uplatňování vůči všem ženám náležité.

- 13 Zcela na závěr INSS uvedl, že s položením předběžné otázky nesouhlasí proto, že Tribunal Constitucional (Ústavní soud) vyjasnil veškeré pochybnosti o souladu čl. 60 odst. 4 LGSS se zásadou rovnosti před zákonem zakotvenou v článku 14 Constitución Española (španělská ústava) a článkem 20 Listiny základních práv Evropské unie a že ustanovení unijního práva se na projednávaný spor nevztahují.

Stručné uvedení důvodů žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 14 Předkládající soud má za to, že Tribunal Constitucional (Ústavní soud) ve svém usnesení č. 114/18 nahlíží na problém prismatem přezkumu ústavnosti, tedy zkoumá, zda je příspěvek z důvodu mateřství v souladu s pravidly výkladu platnými pro základní právo na rovnost před zákonem zakotvené v článku 14 španělské ústavy. Toto usnesení tudíž podle jeho názoru nebrání položení této předběžné otázky, neboť ta se vztahuje k uplatňování unijního práva, a nikoli španělské ústavy.
- 15 V této souvislosti uvádí, že pokud v projednávané věci nejde o nápravu situací, ve kterých ženy čerpaly mateřskou dovolenou, ani o zvrácení nepříznivých dopadů přerušení pracovní činnosti po porodu na profesní dráhu žen, přičemž příspěvek nelze spojovat s biologickým postavením žen, které porodily, a pokud se nevztahuje na ženy, které přerušily svou profesní činnost, aby se věnovaly výchově svých dětí, což byl důvod pro prohlášení čl. 60 odst. 1 LGSS za přímo diskriminační – v rozporu se zákazem uloženým směrnicí 79/7 – ve srovnání s muži ve stejné situaci, neexistují taktické ani právní důvody, proč by nemělo být možné uplatnit stejnou argumentaci ve vztahu ke všem ženám ve stejné situaci bez ohledu na to, kdy a jak docházejí do důchodu s příspěvkem.
- 16 Jinými slovy, pokud čl. 60 odst. 4 LGSS vylučuje jednu skupinu žen odcházejících do důchodu, konkrétně ženy, které dobrovolně odcházejí do předčasného důchodu – a to nikoli všechny, protože v určitých případech odchodu do předčasného důchodu se toto vyloučení neuplatní – navzdory skutečnosti, že odchod do důchodu je vždy a v každém případě dobrovolný, je třeba si položit otázku, zda lze za diskriminační ve smyslu směrnice 79/7 považovat i vyloučení žen, které do starobního důchodu odcházejí dobrovolně dříve než při dosažení zákonného důchodového věku s tím, že toto vyloučení je nepřiměřené a neodůvodněné.
- 17 K tvrzení, že u žalobkyně byla překročena nejvyšší částka výše důchodu platná ve Španělsku v okamžiku, kdy nastala rozhodná skutečnost, je třeba konstatovat, že příspěvek z důvodu mateřství se uplatní i tehdy, jak stanoví čl. 60 odst. 2 LGSS, když výsledná částka převyšuje nejvyšší částku výše důchodu, jako je tomu v projednávané věci, ve které by výsledný důchod byl vyšší než tato nejvyšší částka výše důchodu.

Pro účely přijetí rozhodnutí v projednávané věci je nezbytné položit otázku, zda je vyloučení žen, které dobrovolně odcházejí do předčasného starobního důchodu – na rozdíl od žen, které do starobního důchodu odcházejí při dosažení zákonného důchodového věku, nebo které odcházejí do předčasného starobního důchodu, ale z důvodu povahy pracovní činnosti vykonávané po dobu svého profesního života, z důvodu postižení, nebo také od žen, které do předčasného starobního důchodu odcházejí proto, že pracovní činnost skončily v době bezprostředně předcházející odchodu do starobního důchodu z důvodu, který jim nelze přičítat – z nároku na příspěvek z důvodu mateřství v souladu s unijní právní úpravou zaručující rovné zacházení v tom nejširším slova smyslu, tedy pro muže a ženy, ale i pro ženy navzájem.

PRACOVNÍ DOKUMENT